

स्वस्थःविषयैरनाकष्टः शुद्धोदंभादिहीनः मृदुर्दयावान् दातो जितेन्द्रियः निर्विधित्सो निरारंभः अनसूयकः सर्वत्रादोषदर्शी सुवाक् सत्यवाक् प्रगल्भः प्रतिभानवान् मेधावी ऊहापोहकुशलः प्राज्ञः ज्ञाततत्त्वः ॥ ४ ॥ मन्यसे इष्टत्वेनानिष्टत्वेन वा अवमन्यसे इति पाठे वीतदर्पोऽसीत्यर्थः ॥ ५ ॥ स्रोतसाकामादिवेगेन विमनाः निर्मनस्कः स्थाणुरिव कूटस्थो निर्व्यापारः अविमना इति पाठे तु अव्याकुलचित्तः ॥ ६ ॥ कौटस्थ्यमेवाह नेति इन्द्रियार्थान्गंधरसादीननादृत्य चरसि क्षुन्निर्वाहमात्रार्थी अश्नासि साक्षिवत् मुक्तः कर्तृत्वादिना ॥ ७ ॥ प्रज्ञातत्त्वदर्शनं श्रुतं तन्मूलभूतं शास्त्रं दत्तिस्तदर्थानुष्ठानं श्रेयो ममेति शेषः ॥ ८ ॥ अनुयुक्तः पृष्ठः लोकस्य धर्मो जन्मजरादिस्तस्य विधानं कारणमविद्याकामकर्मादितदभिज्ञः लोकधर्मविधानवित् ॥ ९ ॥ भूतानामुत्पत्त्यादिकं अमिमित्ततः कारणहीनदेकाद्वितीयादिति पश्य आलोचय श्रुतियुक्तिभ्यां श्रुतिस्तावत् सदेव सोभ्येदमप्यआसीदेकमेवाद्वितीयं तदैक्षत बह्वुः स्यां प्रजायेयेति सजातीयविजातीयस्वगतभेदशून्यादेकरसाद्वस्तुनो जगदुत्पत्तिमाह युक्तिरपिशून्याजगदुत्पत्त्ययोगात् अचेतनानां च प्रधानपर

प्रहाद उवाच स्वस्थः शक्तो मृदुर्दातो निर्विधित्सोऽनसूयकः ॥ सुवाक् प्रगल्भो मेधावी प्राज्ञश्चरसि बालवत् ॥ ४ ॥ नैव प्रार्थय सेलाभं नालाभेष्वनुशोचसि ॥ नित्यतृप्त इव ब्रह्मन्न किंचिदिव मन्यसे ॥ ५ ॥ स्रोतसाह्नियमाणा सुप्रजा सुविमना इव ॥ धर्मकामार्थकार्येषु कूटस्थ इव लक्ष्यसे ॥ ६ ॥ नानुतिष्ठसि धर्मार्थैर्न कामे चापिवर्तसे ॥ इन्द्रियार्थाननादृत्य मुक्तश्चरसि साक्षिवत् ॥ ७ ॥ कानुप्रज्ञाश्रुतं वा किं दत्तिर्वा कानुते मुने ॥ क्षिप्रमाचक्ष्व मे ब्रह्मन् श्रेयो यदि ह मन्यसे ॥ ८ ॥ भीष्म उवाच अनुयुक्तः समेधावी लोकधर्मविधानवित् ॥ उवाच श्लक्ष्णया वाचा प्रहाद मनपार्थया ॥ ९ ॥ पश्य प्रहाद भूतानामुत्पत्तिमनिमित्ततः ॥ हासं वद्वि विनाशं च न प्रवृत्त्येन च व्यथे ॥ १० ॥ स्वभावादेव संदृश्यावर्तमानाः प्रवृत्तयः ॥ स्वभावनिरताः सर्वाः परितुष्येन्न केनचित् ॥ ११ ॥

माण्वादीनामधिष्ठातारमंतरेण संघातकर्तृत्वायोगात् विकरणस्येश्वरस्याधिष्ठातृत्वायोगात् संसारस्य स्वाभाविकत्वे मुक्त्ययोगात् स्वप्नमायैर्द्रजालवदविद्याकल्पितत्वमवश्यं वार्यं अविद्यानाशस्थ च सर्वतंत्रसिद्धत्वात् अविद्यामिथ्या अनादिभावत्वे सति अनित्यत्वाद्यतिरेकेणाकाशवदित्यविद्यामिथ्यात्वसिद्धेरेकाद्वितीयादेव जगदुत्पत्तिसाधयति ततश्च यन्मदन्त्यन्नास्तिकस्मानुबिभेमीति श्रुतेरात्मज्ञस्य ममद्वितीयाभावाच्च हर्षव्यथे भवतः ॥ १० ॥ एवमेकाद्वितीयाद्वस्तुन उत्पत्तिमुक्त्वा तत्रैव स्थितिलयावप्याह स्वेति स्वभावात् स्वस्य भावः स्वभावः स्वरूपसत्ता तत एव वर्तमानाः प्रवृत्तयोऽपि संदृश्याः सम्यग्द्रष्टव्याः स्वभावे एव निरताः सर्वाः प्रजास्तासामेतासां स्वभावादन्यत्परायणं नास्तीत्यर्थः तस्मादेवं जानन् केन विद्वत्तल्लोकैश्वर्यलाभेनापि न तुष्येत्तुच्छमेवैतदुत्थमिति विजानीयादित्यर्थः ॥ ११ ॥